

VVIA

Nieuwsbrief VVIA - 15.10.2015

(Deze pdf-nieuwsbrief bevat aanklikbare verbindingen naar websites en webpagina's)

[Is U al lid van de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw ???](#)

VVIA is de oudste landelijk werkende vereniging voor industriële archeologie op het Europese continent. Het is een onafhankelijke vrijwilligersvereniging, van en voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties en lokale initiatieven.

Vanaf nu tot einde 2016 - en als welkom krijgt U nog de laatste nummers van de jaargang 2015 van het toonaangevende Vlaams-Nederlandse tijdschrift 'Erfgoed van Industrie en Techniek'

Alle informatie op www.industrieelerfgoed.be

2015 is een 'speciaal' jaar - waarin we soms niet goed weten waar we eerst moeten aan beginnen. Het 'Europees Jaar van het Industrieel en Technisch Erfgoed' stoomt langs alle kanten.

2015 is voor VVIA en zijn vrijwilligers een uitdaging: hoe kun je met weinig middelen zo veel mogelijk realiseren.

VVIA realiseerde alvast een reizende tentoonstelling over 40 jaar bescherming van industrieel erfgoed in Vlaanderen (die in Gdansk, tijdens de Vlaamse Week aldaar, in première ging in de ex-Lenin-scheepswerf en nu doorheen Vlaanderen trekt. En er is ook de nieuwe website met een nieuwe vormgeving en nieuwe aanpak.

Voor onze Waalse collega's stelden wij het dossier samen om de Hoogoven nr 4 in te dienen voor de campagne 'The 7 Most Endangered' van Europa Nostra. Op dit ogenblik is er nog niet geweten of het dossier al dan niet geselecteerd werd.

Open Monumentendag

Het was een drukke Open Monumentendag, met veel belangstellenden - ook voor de 'kleinere' initiatieven die niet onmiddellijk door de centrale promotie naar voor geschoven werden.

Het moeten niet altijd de grote monumenten zijn die de aandacht (moeten) trekken. Daarmee vergeten we te vaak dat de economie van Vlaanderen gestoeld was op kleine en middelgrote ondernemingen - zelfs eerder op de kleine dan middelgrote. "Small is beautiful". Ook dat kleine industrieel erfgoed is belangrijk om te behouden en open te stellen voor het publiek. VVIA gooide het op fabrieksschoorstenen, en stelde in Harelbeke het atelier open van de laatste ambachtelijke fabrieksschoorstenenbouwer en -restaurator in Vlaanderen.

En, dank aan alle vrijwilligers die zich tijdens de Open Monumentendag ergens ten velde voor het industrieel en technisch erfgoed inzetten.

Wij willen op [onze nieuwe website](#) een overzicht geven van het succes dat het industrieel erfgoed tijdens deze Open Monumentendag kende - maar we konden er natuurlijk niet overal bij zijn.

Daarom een oproep:

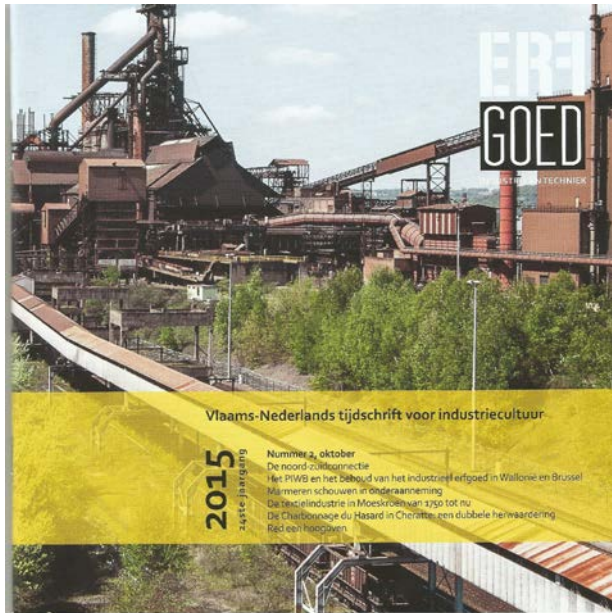
Zend ons (een) foto('s) van de sites die U bezocht, en de animatie op deze, evenals jullie commentaar. Op de foto's die we publiceren vermelden we telkens de naam van de maker (tenzij gevraagd zulks niet te doen).

Foto's van de gebeurtenissen graag aan omd2015@via.be

Nieuwe website

In juli ging onze nieuwe website www.industrieelergoed.be online. Er werd reeds heel wat tijd gestoken in de structuur en inhoud. Vandaag vindt men er reeds de meest volledige kalender van activiteiten rond industrieel en technisch erfgoed, in Vlaanderen en ommestrekten. Er werden een aantal beschrijvingen van sites toegevoegd - sommige met unieke documenten en foto's. En nu werken we aan het digitaliseren en via de website beschikbaar stellen van de eerste tijdschriften en publicaties die aan industriële archeologie in Vlaanderen gewijd werden: de oudste publicatie dateert van 1973. Ook zijn al een aantal theoretische teksten toegevoegd.

Erfgoed van Industrie en Techniek

Zopas ging het tweede nummer van het toonaangevende Vlaams-Nederlandse tijdschrift 'Erfgoed van Industrie en Techniek' in de post.

Het nummer gaat dieper in op de industriële verwevenheid van Wallonië met Nederland en Vlaanderen.

Peter Marcuse beschrijft in zijn inleidende tekst *De noord-zuidconnectie* belangrijke handelscontacten tussen de noordelijke en zuidelijke Nederlanden vanaf de zestiende tot de negentiende eeuw. Onze collega's van de vzw *Patrimoine Industriel Wallonie-Bruxelles* (PIWB) geven een overzicht van de werking en van een aantal verwezenlijkingen van het PIWB. Hun artikels over de vervaardiging van schouwgarmenten met marmer van *Rance* en *Moeskroen* als 'Vlaamse' stad in Wallonië illustreren opnieuw de Waalse verwevenheid met Nederland en Vlaanderen.

Herman Neukermans geeft aandacht aan de mijnsite *Charbonnage du Hasard* én aan de vzw *Meta-Morphosis*, die op een innovatieve herwaarderingsmanier de

herinnering aan deze indrukwekkende mijnsite levendig houden.

In het laatste artikel belicht Adriaan Linters de geschiedenis van de '*Haut Fourneau n°4 de Marcinelle*' en hoe de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie - uit solidariteit met de strijd van de Waalse collegae van het PIWB en lokale actiegroepen - bij Europa Nostra een dossier heeft ingediend om deze site te laten opnemen in de lijst van de 7 Most Endangered. Of hoe een Waals-Vlaamse samenwerking hopelijk soelaas kan brengen voor de laatste hoogoven van de regio Charleroi.]

Een los nummer kost 8,50 euro en [kan via VVIA besteld worden](#)

VNODIA

Op **14 november** organiseren we de [Vlaams-Nederlandse Ontmoetingsdag voor Industriële Archeologie](#), in Antwerpen, aan boord van het unieke betonnen kerkschip.

Het thema dit jaar is :

Industrieel erfgoed internationaal: (on)macht van vrijwilligers en verenigingen.

Dit sluit natuurlijk aan bij 2015 Europees Jaar van het Industrieel en Technisch Erfgoed

Het wordt een boeiende dag waar eigen ervaringen vergeleken kunnen worden met die van collega's uit Nederland, Duitsland, Frankrijk, Zweden en Polen. Hoe kunnen we over alle grenzen heen samenwerken ?...

Noteer die data alvast in uw agenda !

Het definitieve programma en de inschrijvingsformulieren vind je op onze nieuwe website www.industrieelergoed.be

Petrila-steenkoolmijn (Roemenië)

Roemeense collegae vragen steun voor hun campagne tot behoud van de Petrila-steenkoolmijn. Het is een prachtige site die bedreigd is.

De uitbating van steenkool zorgde er voor dat Petrilla vanaf het midden van de 19de eeuw zich ontwikkelde als een stad en regio waarvan de welstand op maar één nijverheid gebaseerd was. De uitbating begon in 1840, en op het hoogtepunt, in 1984 werd er 1.255.240 ton bovengehaald, een cijfer dat nadien langzaam maar zeker zakte tot 504.000 ton/jaar.

De bevolking van de stad bleef relatief beperkt tot de vroegere Roemeense president, ten tijde van het communistisch regime, werkkrachten uit Moldavië naar hier deed migreren.

In de Petrila-mijn gebeurden verschillende ongelukken, o.m. in 2001 en op 15 November 2008. In dat laatste lieten 12 mijnwerkers het leven.

De steenkoolmijn zorgde niet alleen voor het levensonderhoud van stad en streek, maar lag ook een de basis van een collectieve identiteit. Als gevolg van het Europees beleid, waarbij verlieslatende steenkoolmijnen moeten sluiten, is ook het lot van de Petrila-mijn (en dat van twee andere in Roemenië) bezegeld.

Burgers uit de stad en Roemeense collegae lanceerden een internet-petitie tot behoud van dit industrieel erfgoed en vragen iedereen om die te ondertekenen. Internationale solidariteit is in deze gevallen vaak broodnodig.

Teken dus de [petitie](#) !

Educatief industrieel erfgoedtoerisme

Aan het einde van de zomer kregen we bericht dat door de Europese Commissie een COSME-project rond educatief industrieel en technisch erfgoedtoerisme goedgekeurd werd. Dat wordt mee begeleid door E-FAITH. De coördinatie gebeurt vanuit Italië, en er zijn partners in Duitsland, Denemarken, Engeland, en ... Vlaanderen. Op 2-3 oktober werden in Rome de grijze cellen van alle deelnemers aan mekaar gekoppeld en werd een actieplan opgesteld. Het thema waar men zal rond werken is *textiel, textielproducten en mode*. VVIA zal er een jasje aan breien...

Fabrieksschoorstenen

VVIA werkt mee aan de Europese campagne voor behoud en (her)waardering van [fabrieksschoorstenen](#). Dat is echt een 'bedreigd' erfgoed, in zowat alle landen.

Er wordt gewerkt aan een Europese database van nog bestaande schoorstenen. Vandaar dat we U willen vragen om ons een foto door te sturen de schoorsteen in uw gemeente, met de juiste localisatie en een beetje achtergronden (wanneer gebouwd, voor welke fabriek,...). Of ook foto's die U in andere landen nam van schoorstenen. Stuur die info naar schoorstenen@vvia.be

Schoorstenen van de Schotte-fabriek in Aalst

Net nu in heel Europa, in het kader van 2015 Europees Jaar van het Industrieel en technisch Erfgoed, een campagne loopt voor behoud en (her)waardering van fabrieksschoorstenen, [wil men in Aalst blijikbaar de twee dominerende schoorstenen van de Schotte-fabriek tegen de grond knallen](#). Alhoewel de schepen van erfgoed nog stelde dat ze zouden/moesten bewaard worden.

We kunnen alleen maar iedereen oproepen om bij het stadsbestuur aan te dringen op behoud.

Blanchisserie de Courtrai en beeldbepalende schoorsteen bedreigd

De oude blekerij '**Blanchisserie de Courtrai**' langsheen de Meensesteenweg in Kortrijk is bedreigd door [een megalomaan Ghelamco immobiliën-project met o.m. twee hoge woontorens](#). De n.v. 'Blanchisserie de Courtrai' werd opgericht in 1920 op de terreinen van de vroegere blekerij Vercruyse, en incorporeerde een aantal oudere gebouwen uit de 19de eeuw. Mogelijk zijn het de oudste bedrijfsgebouwen van de streek.

De site is opgenomen in de vastgestelde inventaris van het Onroerend Erfgoed (ref. R.59943) en daarmee wordt blijikbaar geen rekening gehouden.

Toen de eerste ontwikkelingsplannen voor de zone opdoken stelde het Agentschap Onroerend Erfgoed in zijn advies:

"De site gelegen aan de Leie is een representatief voorbeeld van een industriële textielsite met een bewaard gebouwenbestand uit verschillende ontwikkelingsfasen.

Behoud en integratie van (delen van) de site binnen een nieuwe ontwikkeling zijn nodig om de erfgoedwaarde van deze site en de historische gelaagdheid van dit deel van Kortrijk te behouden.

Met uitzondering van de directeurswoning zijn alle kenmerkende elementen van een laat-19de-, vroeg-20ste-eeuwse fabriekssite nog aanwezig. De betonstructuur van de fabriekshal is echter in slechte staat. Behoud en integratie van de fabriekshal is bijgevolg moeilijk te verantwoorden. Het kantoorgebouw en het 19de-eeuwse magazijn zijn daarentegen in goede staat.

Behoud door herbestemming en integratie in een nieuw project van deze twee elementen staat bijgevolg voorop. Om het beeldbepalende karakter van de site te verzekeren dient ook de mogelijkheid tot het behoud van de schoorsteen en de fabrieksmuur te worden onderzocht in de verdere uitwerking van het project. De bewaarde schoorsteen kan mits een zorgvuldig ontwerp van de omgeving zijn bakenfunctie behouden. "

Bij de opmaak van de thans voorliggende plannen werd hiermee geen rekening gehouden, en ondanks het feit dat het hier om gemakkelijk te herbestemmen gebouwen gaat, luidt het in het Ruimtelijk Uitvoeringplan kort en bondig: *"Er wordt beslist om ondanks de vastgestelde erfgoedwaarde het magazijn, het kantoor en de schouw niet te weerhouden in het verordenende plan; de bakstenen muur wordt wel in het plan aangeduid, waarbij de muur zoveel mogelijk dient behouden te worden, met mogelijk tot het maken van openingen om zo een integratie in het globale project toe te laten."*

Voor deze beslissing blijkt geen extern onafhankelijk deskundig advies gevraagd.

Nederland: Crowdfunding voor herstel van een fabrieksschoorsteen ...

Ondernemers, die Nederlanders...

Alhoewel het voormalig ontspanningsgebouw van Werkspoor Utrecht in 2011 voorgedragen was als gemeentelijk monument, werd de fabrieksschoorsteen toen onverhoeds gesloopt. De Utrechtse Stichting voor Industrieel Erfgoed (USINE) wil hem nu herbouwen met gebruikmaking van de overgebleven bakstenen.

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling van de gemeente heeft al een subsidie van 30.000 euro toegezegd.

[Voor het resterende bedrag werd een crowdfunding-campagne opgezet.](#) Via die weg wil men 9000 euro inzamelen. Op het ogenblik dat we dit schrijven is er al 6030 euro binnengehaald.

Wanneer een gelijkaardig iets bij ons ???

Havenkranen

E-FAITH, de Europese Federatie van Verenigingen voor Industrieel en Technisch Erfgoed, startte in het kader van het Europees Jaar van het Industrieel en Technisch Erfgoed met een stuurgroep rond [behoud, restauratie en beheer van historische havenkranen](#).

Tijdens een recente brainstorming in Spanje werd beslist een database van bestaande havenkranen te realiseren op het internet. Er wordt een oproep gedaan om foto's van havenkranen en informatie te sturen aan de stuurgroep, een vragenlijst kan van de webpagina gedownload worden.

Red de Meerlaanmolen in Gistel

De Meerlaanmolen werd in 1933 door Alfred Ronse gebouwd en is een unieke staakmolen op een hoog stenen torenkot die naast graan malen vooral experimenteel elektriciteit kon opwekken! Een voorloper van de huidige windturbines die nu volop in de belangstelling staan!

Anno 2015 bevindt dit uniek monument zich in zeer slechte toestand en moet restauratie dringend worden aangevat!

Teken deze petitie en red de Meerlaanmolen in nood ! Er [staan een link en informatie op onze website](#). Wij stellen nu een dossier samen over de vroegere pogingen om de molen te redden. Mocht nog iemand archiefdocumenten of informatie daar over hebben dan kan hij/zij ons contacteren

Station Hansbeke

Een [petitie tegen de sloop van het station van Hansbeke](#) leverde reeds meer dan 500 handtekeningen op. Het station staat op de Vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed onder ref R 35215, maar desondanks wil NMBS het slopen...

Herbestemming

"Voor een herbestemming heb je meer psychologen dan architecten nodig"...

Twee VVIA'ers namen deel aan een panelgesprek over herbestemming van gebouwen, naar aanleiding van de Dag van de Architectuur.

Het volledige verslag vind je op de website "Architectura.be"

Tentoonstelling 'Beschermd Industrieel Erfgoed in Vlaanderen 1975-2015'

Mocht U interesse hebben om haar ook in Uw gemeente te presenteren: dat kan. Alle informatie vindt U op onze oude website - <http://vvia.be/activiteiten/tentoonstelling/tentoonstelling.htm>

Informatieavonden en lezingen

Indien U actief is in één of andere erfgoed- of culturele vereniging: noteer dan ook dat U op VVIA beroep kunt doen voor de organisatie van een informatie-avond (lezing geïllustreerd met illustraties en enkele korte filmpjes), gevolgd door discussie of debat.

De titel van deze avond: *Het Erfgoed van de Vuile Handen*.

Folder

In afzonderlijke bijlage - als PDF - de voorstellingsfolder van VVIA.

U kunt die gemakkelijk recto verso afdrukken en doorsnijden - zodat U dan twee folders A5 heeft. Geef die aan belangstellenden, of druk een stapeltje af en leg deze in Uw plaatselijk museum, bibliotheek, cultureel centrum of op een plek waar men hen kan meenemen. Deel hen uit tijdens een vergadering van de heemkundige kring of plaatselijke culturele vereniging. Leg hen op het tafeltje in de wachtruimte van Uw zaak of bedrijf. Hang een uitprint op het berichtenbord. Of stuur de PDF aan vrienden en kennissen.

Wij stellen het op prijs indien U dit bericht aan andere belangstellenden doorzendt

Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw

administratie@vvia.be

Postbus 30 Postkantoor Stationswijk

B-9000 Gent 12

bezoek onze websites: <http://www.vvia.be> en <http://www.industrieelerfgoed.be>

Wij zitten ook op Facebook' als [Industrieel Erfgoed - Vlaanderen'](#)

en op [LinkedIn](#)

en volg ons op [Twitter](#)